

GD-dierenarts Jan Muskens: 'Er wordt soms te gemakkelijk gedacht dat een bedrijf kampt met een mineralenprobleem'

Mineralen meten in tankmelk

Hoe nodig zijn aanvullende mineralen-supplementen voor melkvee? De Gezondheidsdienst voor Dieren ontwikkelde een test waarmee de melkveehouder via de tankmelk eenvoudig meer inzicht krijgt in de mineralenstatus van zijn veestapel.

tekst Jorieke van Cappellen

Tankmelk kan het jodium- en seleniumgehalte in het koppel voorspellen

Zeventig procent van de melkveehouders heeft weinig zicht op de mineralenstatus van het eigen melkvee. Dat blijkt uit een marktonderzoek van de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) onder 750 Nederlandse melkveehouders. Tegelijkertijd vinden mineralen-supplementen voor melkvee al een aantal jaren gretig aftrek onder melkveehouders, ziet Jan Muskens, dierenarts herkauwgezondheidszorg bij de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD).

'Jaarlijks geven melkveehouders gemiddeld 1000 tot 3000 euro uit aan mineralen-supplementen voor hun melkkoeien,

23 procent van de melkveehouders geeft er zelfs meer dan 3000 euro aan uit', aldus Muskens. Een fors bedrag, waarbij Muskens zich afvraagt of al de gevoerde mineralen altijd wel echt nodig zijn. 'Er wordt soms te gemakkelijk gedacht dat het bedrijf kampt met een mineralenprobleem, terwijl daar geen grondige analyse van het rantsoen aan vooraf is gegaan.'

Tekort en overdaad schaden

Om melkveehouders meer inzicht te geven in de mineralenstatus van het melkvee, kunnen bedrijven vanaf 1 januari

tankmelk bij de GD laten onderzoeken op de aanwezigheid van de mineralen jodium en selenium. 'Selenium en jodium worden opgenomen via het voer en spelen een zeer belangrijke rol bij de gezondheid en de vruchtbaarheid van melkkoeien', legt Muskens uit.

Tussen selenium en jodium bestaat een belangrijke interactie. 'In de koe is selenium nodig om jodium te activeren in de schildklier', aldus Muskens. 'Een selenium- of jodiumgebrek heeft dus effect op de schildklierwerking en daarmee op de stofwisseling van de koe. Bovendien is selenium belangrijk voor het goed ont-

wikkelen en functioneren van de afweercellen. Een tekort aan selenium uit zich onder andere in vruchtbaarheidsproblemen, zoals aan de nageboorte staan of slappe of doodgeboren kalveren.' Maar ook overdaad schaadt en dat beseft men niet altijd goed, aldus Muskens. 'Een overschot aan selenium kan leiden tot vermagering, kreupelheid of zelfs vergiftiging.'

Afspiegeling van rantsoen

Voorheen konden veehouders het seleniumgehalte alleen laten testen via een individueel bloedmonster. Voor jodium was er nog geen praktische bloedtest. Tussen de uitslag van bloedonderzoek en van tankmelkonderzoek zit een belangrijk verschil. 'Bij een bloedonderzoek meet je de voorraad selenium die het dier opgeslagen heeft in het lichaam', aldus Muskens. 'Bij een tankmelkmonster meet je echter op koppelniveau wat in de melk is uitgescheiden. Uit onderzoeken weten we dat hoe hoger de opname van selenium en jodium in het rantsoen is, des te hoger de uitscheiding ervan in de melk is. Daarmee vormen het selenium- en het jodiumgehalte in tankmelk een goede afspiegeling van het rantsoen van de dagen ervoor.'

Sietske Zantinge, buitendienstmedewerker bij de GD en nauw betrokken bij de implementatie van de test, vult Muskens aan: 'Veehouders krijgen beter zicht op de opname van selenium en jodium uit het rantsoen. Als blijkt dat het selenium- of het jodiumgehalte in de melk te laag is, dan kan de veehouder daar via het rantsoen op sturen. Maar ook als de mineralengehalten in de melk goed zijn, is het belangrijke informatie voor de veehouder. Hij weet dat de oorzaak van eventuele vruchtbaarheidsproblemen dan niet in eerste instantie gezocht moet worden in het verstrekken van mineralen en kan op zoek naar andere oorzaken.'

Mineralen op orde

De eerste praktijkresultaten uit tankmelktesten verwacht de GD in februari. 'Uit een eerste onderzoek dat we dit jaar hebben uitgevoerd, blijkt dat de meeste melkveebedrijven hun mineralenverstrekking prima op orde hebben.'

In het onderzoek onderzocht de GD bij veertig bedrijven de tankmelk voor drie opeenvolgende melkcontroles. 'De streefwaarde van selenium in tankmelk ligt op 20 tot 35 microgram per liter', vertelt Zantinge. 'Tien microgram onder of boven deze streefwaarde wordt in de test als respectievelijk "laag normaal" en

"hoog normaal" aangemerkt. Onder de tien of boven de 45 microgram geldt als een tekort of mogelijke overmaat. Gemiddeld bevatte de tankmelk bij de veertig geteste bedrijven 21,4 microgram selenium. Dat valt binnen de streefwaarde en dan geldt het advies niets te veranderen aan de seleniumgift.'

Tussen melkveebedrijven varieerden de selenium- en jodiumgehalten wel. Slechts een enkel bedrijf had een mogelijke overmaat of een te laag seleniumgehalte in de melk', aldus Zantinge. 'Op basis van veertig bedrijven mag je nog geen conclusies trekken, maar we weten dat het geen onrealistische cijfers zijn. In België is een soortgelijk onderzoek uitgevoerd op meer dan tweehonderd melkveebedrijven. Daar lag het gemiddelde seleniumgehalte in tankmelk op 21,6.'

Microgrammen tellen

Muskens adviseert veehouders om te gelijk met de tankmelkmeting op mineralen kritisch naar het rantsoen te kijken. 'Het is echt een kwestie van microgrammen tellen.' Een koe heeft volgens Muskens 0,13 milligram (droogstand) tot 0,18 milligram (40 kg melkproductie) selenium en 0,5 milligram jodium per kilogram droge stof nodig.

Bij elke grote rantsoenwisseling adviseert Muskens de tankmelk opnieuw op mineralen te laten meten, omdat het selenium- en het jodiumgehalte per rantsoen varieert. 'Bijvoorbeeld bij het winterrantsoen en in de zomer wanneer de koeien weiden.'

Is een goede selenium- en jodiumvoorziening niet al in de droogstand belangrijk? Muskens beaamt dat. 'Bij pinken zou je daarom bloed kunnen tappen op selenium. Maar als het melkvee al goede selenium- en jodiumwaarden in de tankmelk heeft, dan krijgen de droge koeien waarschijnlijk al een kleine voorraad mee. Als je meer zekerheid wilt, kun je bloedonderzoek doen op selenium.'

Volgens Sietske Zantinge hebben veehouders al veel interesse getoond voor de tankmelktest, waarvan een basisabonnement 69,95 euro per jaar kost. 'Een tankmelktest is voor veehouders gemakkelijker en laagdrempeliger dan het laten bloedtappen op selenium.'

Ook veevoerbedrijven wachten met belangstelling de resultaten af. Jan Muskens: 'Door mineralengehalten in melk te testen kom je precies op het raakvlak van diergezondheid en voeding. Extra grip maakt het gemakkelijker om te sturen, voor gezonder vee, het opsporen van mogelijke tekorten en het besparen op onnodige mineralen-supplementen.' |

Tijdens de jaarlijkse studieavond van het Platform Roodbont is **Hans Puttenstein** (42) uitgeroepen tot roodbontfokker van 2012.

Hans Puttenstein, woonachtig in Kamperveen en getrouwd met Willie, kende in 2012 een bijzonder succesvol keuringsjaar. Zo sleepte Classicdochter Brook Marie 61 op de NRM het algemeen kampioenschap roodbont in de wacht. Ook won Brook Massia Anny 1 (v. Spencer) de vaarzentitel op de wintershow in Zwolle en op de fokveedag in Oldebroek. Puttenstein werd ook genoemd om het feit dat zijn stal al jaren constant in het oog springende fokproducten voortbrengt. Puttenstein, die ook regelmatig als jurylid optreedt, dankt zijn titel ook aan zijn grote inzet voor de roodbontfokkerij. Zo was hij vele jaren bestuurlijk actief als voorzitter van de Wintershow Zwolle en het Platform Roodbont. Momenteel is Puttenstein voorzitter van de HHH-show.

Hans Puttenstein Günther Rath

Op 89-jarige leeftijd is overleden **Günther Rath**. Na zijn afstuderen onderkende hij de mogelijkheden van de (toen nog prille) ki. Zo stond hij in 1950 aan de wieg van de kivereniging in Hannover, die diverse Noord-Hollandse fokstieren benutte. In 1964 kocht Rath – samen met Gustav Wilke van KI Osnabrück – in de Verenigde Staten de driejarige Pabst Ideal, waarmee hij niet alleen in Duitsland, maar ook in Nederland de hf-revolutie veroorzaakte.

Rath werkte ook aan rationalisering van de ki-organisatie: RPN werd onder zijn leiding een grote en vooruitstrevende vereniging, die in 1984 een modern station in Verden opende. Daar vonden jaarlijks ook de demonstraties van dochtergroepen plaats. Vier jaar later ging Rath met pensioen, maar hij bleef nog lang de fokkerij in de hele wereld volgen.